

Resultat från LäsEttans uppföljning i årskurs 3 maj 2010

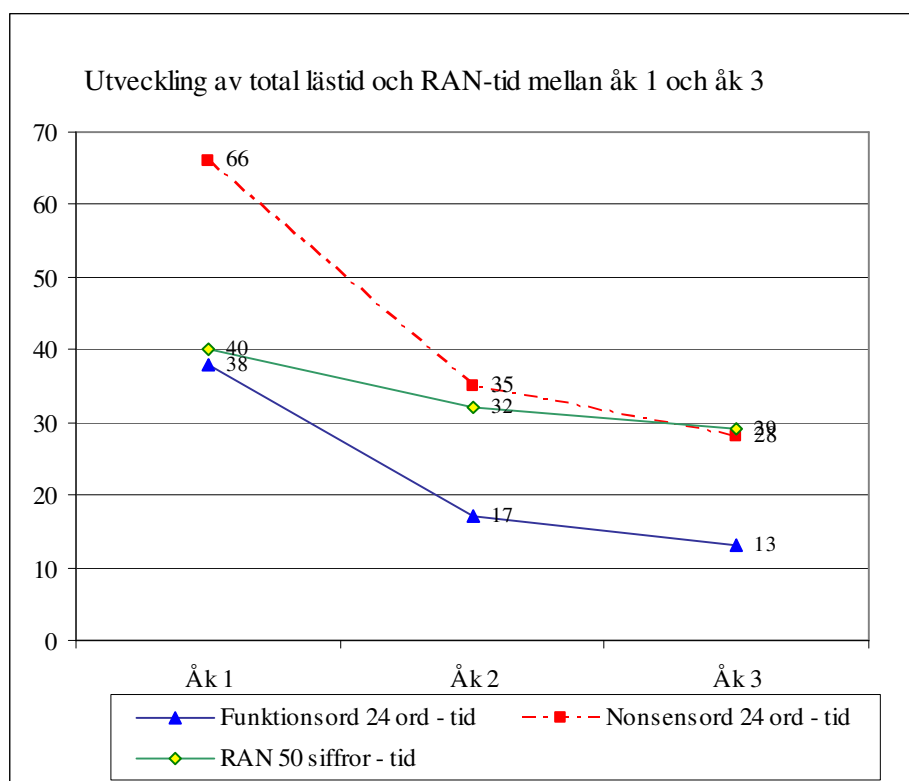
I uppföljningen åk/årskurs 3 i maj 2010 deltog närmare 300 elever från skolor runt om i landet. Det är cirka 100 färre elever än vid uppföljningen i åk 2. Antalet är ändå tillräckligt stort för att resultaten kan anses ge en uppfattning om elevernas läsutveckling på LäsEttans deltest under de tre lågstadieåren. En bortfallsanalys i åk 2 visade att de deltagande eleverna i uppföljningen i åk 2 inte skiljde sig på något lästest i åk 1 från eleverna som inte deltog i uppföljningen i åk 2. Däremot visade en bortfallsanalys att de elever som deltagit i såväl uppföljningen i åk 2 och 3 (284 elever) låg lägre till på lästesten i åk 1 i förhållande till de elever som inte deltagit i uppföljningarna (drygt 400 elever). Differensen var signifikant på läskvoten för funktionsord och nonsensord samt på lästiden för nonsensord. Det indikerar att resultaten från uppföljningen i åk 3 inte gäller ett duktigare elevunderlag än genomsnittet. Orsaken till bortfallet i åk 3 beror, dels på tidsbrist (Nationella Proven skulle också genomföras), dels på att specialläraren inte längre hade tillgång till eleverna.

Tabell 1 och Figur 1 och 2 visar att eleverna fortsatt att bli snabbare och säkrare på att läsa både funktions- och nonsensord under det tredje skolåret. Läsutvecklingen är inte lika stor/brant som under åk 2, vilket visar att det är under det andra skolåret elevernas automatisering fick en rejäl fart. Den fortsatta förbättringen i avkodning under åk 3 visar dock att det fanns utvecklingsutrymme också under det tredje skolåret på såväl högfrekventa småord som enkla nonsensord. Med andra ord såväl den fonologiska lässtrategin som den ortografiska fortsätter att bli alltmer automatiserad hos treorna. Eleverna själva bedömer också att funktionsorden blir allt lättare att läsa genom de tre åren, vilket de knappast alls gör med nonsensorden. Positivt att notera är att den tämligen höga andelen ljudningsläsning i åk 1 på funktionsord (14,8 %) har så gott som helt försvunnit. Även andelen som ljudar på nonsensorden har sjunkit betydligt (från 19,7 % till 5,7 %).

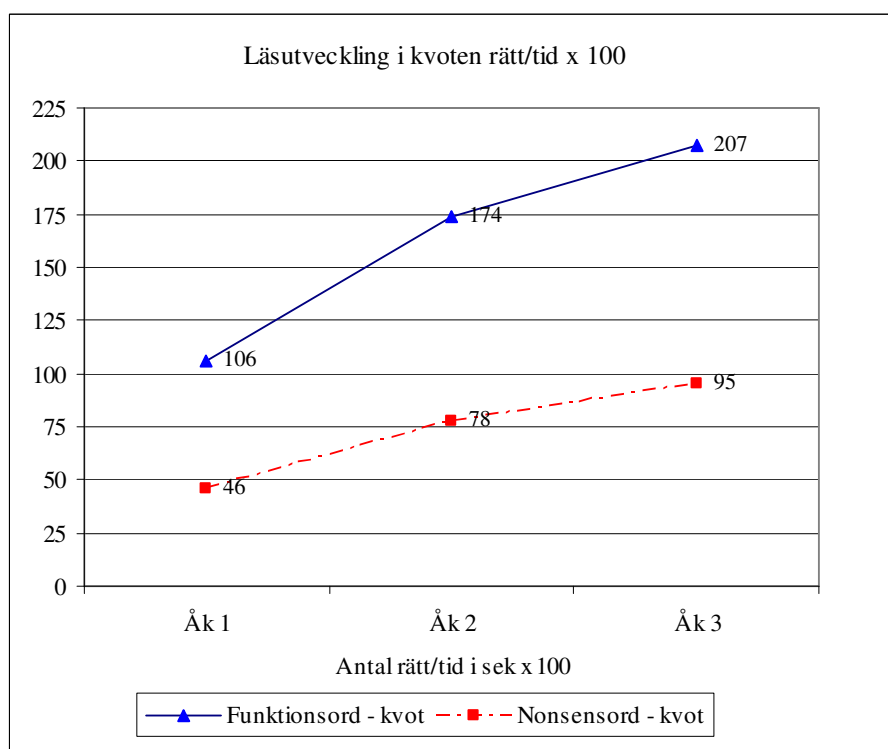
Tabell 1. Medelvärden för funktionsord, nonsensord och RAN-siffror i åk 1, 2 och 3 i maj. Standardavvikelsen inom parentes.

Test	Åk 1 maj N=709	Åk 2 maj N=384	Åk 3 maj N=297
Funktionsord rätt (24 ord)	22,3 (3,6)	23,5 (1,7)	23,8 (0,66)
Funktionsord tid (24 ord)	38 (42)	17 (18)	13 (11,5)
Funktionsord rätt/tid x 100	106 (64)	174 (60)	207 (59,6)
Bedömd svårighet (1-5)	1,9 (0,99)	1,5 (0,68)	1,3 (0,60)
Ljudning - alltid/ofta	14,8 %	2,0 %	0,3 %
Ljudning – ibland	14,3 %	4,2 %	2,0 %
Nonsensord rätt (24 nonord)	20,1 (4,0)	21,7 (2,5)	22,5 (1,9)
Nonsensord tid (24 nonord)	66 (49)	35 (21)	28 (16,7)
Nonsensord rätt/tid x 100	46 (30)	78 (37)	95 (37,1)
Bedömd svårighet(1-5)	3,0 (1,20)	3,0 (0,99)	2,8 (0,93)
Ljudning - alltid/ofta	21,4 %	6,8 %	2,0 %
Ljudning - ibland	19,7 %	12,3 %	5,7 %
RAN-siffror (50 ental)	40 (14)	32 (8)	29 (8,1)

Benämningstiden på RAN-siffror har också sjunkit, men betydligt mindre (från 32 sekunder till 29 sekunder) under det tredje skolåret i förhållande till minskningen under det andra skolåret (från 40 till 32). Att snabbheten att benämna siffror minskar mindre med tilltagande ålder är i linje med vad forskning rapporterat (se exv. van den Bos m.fl., 2002), men utifrån att Olofsson (2000) rapporterat 25 sekunder för 26 normalläsande elever i motsvarande ålder hade jag förväntat mig en något kortare tid. Förklaringen finns troligen i att mitt urval också omfattar lässvaga elever. Utvecklingen för de elever (266 elever) som genomfört RAN-siffror i alla tre årskurserna är: 41 – 32 – 28 sekunder.

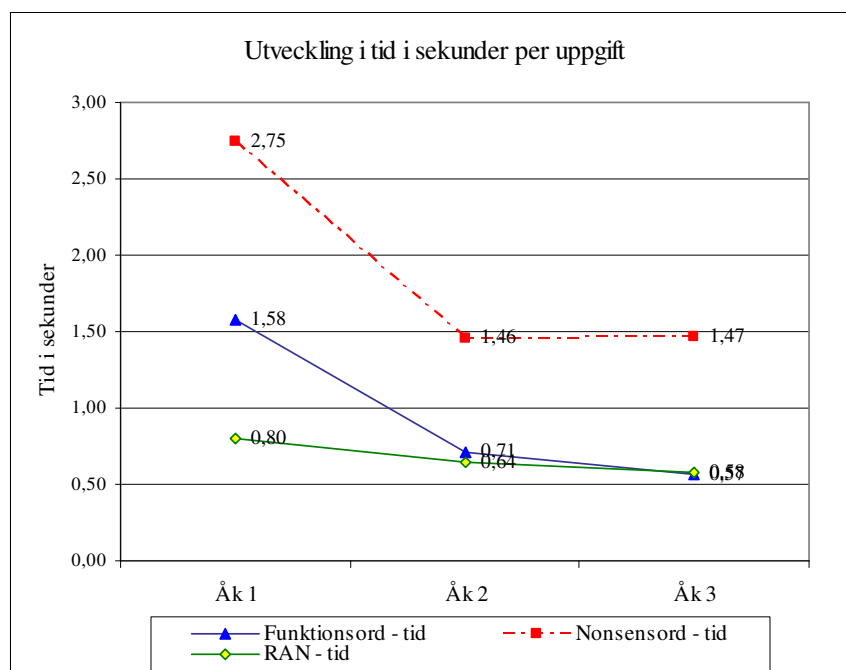

Figur 1. Läsutveckling för total lästid på funktionsord, nonsensord och RAN-siffror mellan åk 1 och 3. Observera att RAN baserar sig på 50 siffror medan lästesten baserar sig på 24 ord/nonsensord.

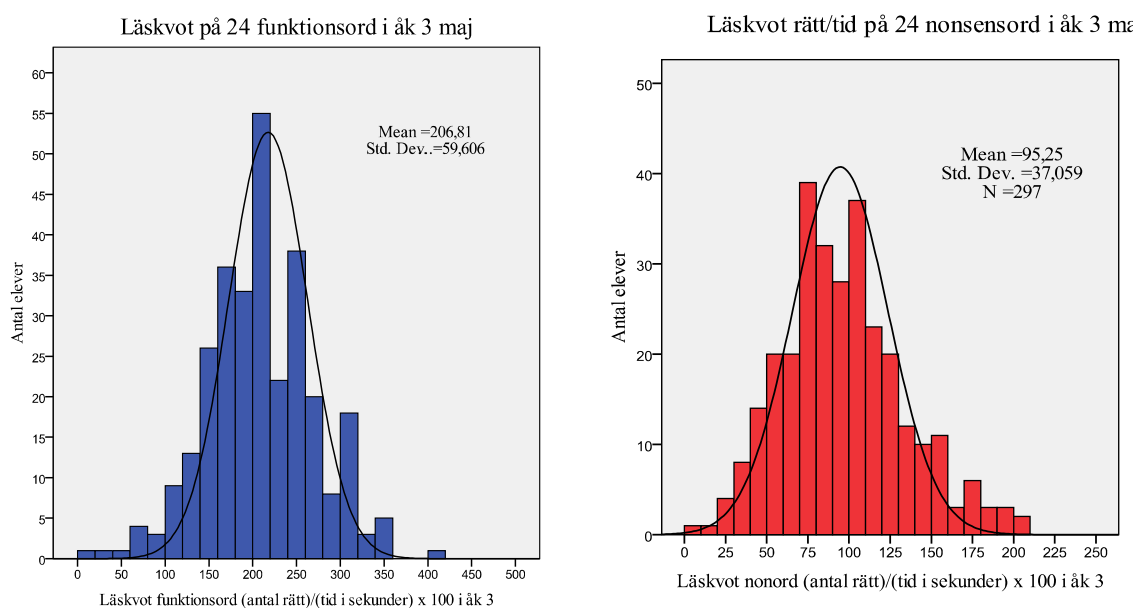
Figur 2. Läsutveckling för läskvoten (rätt/tid x 100) på funktionsord och nonsensord mellan åk 1 och 3.

Figur 3 visar utvecklingen i tid i sekunder per korrekt läst/benämnd uppgift och där framkommer som i Figur 1 att det är under åk 2 som automatiseringen tar fart. Figuren indikerar också att automatisering av siffror kommer igång tidigare än automatisering av högfrekventa ord och att nonsensord nått sitt asymptotiska värde i åk 2, dvs. det värde då ingen ytterligare förbättring sker på fonologisk läsning av enkla nonsensord.

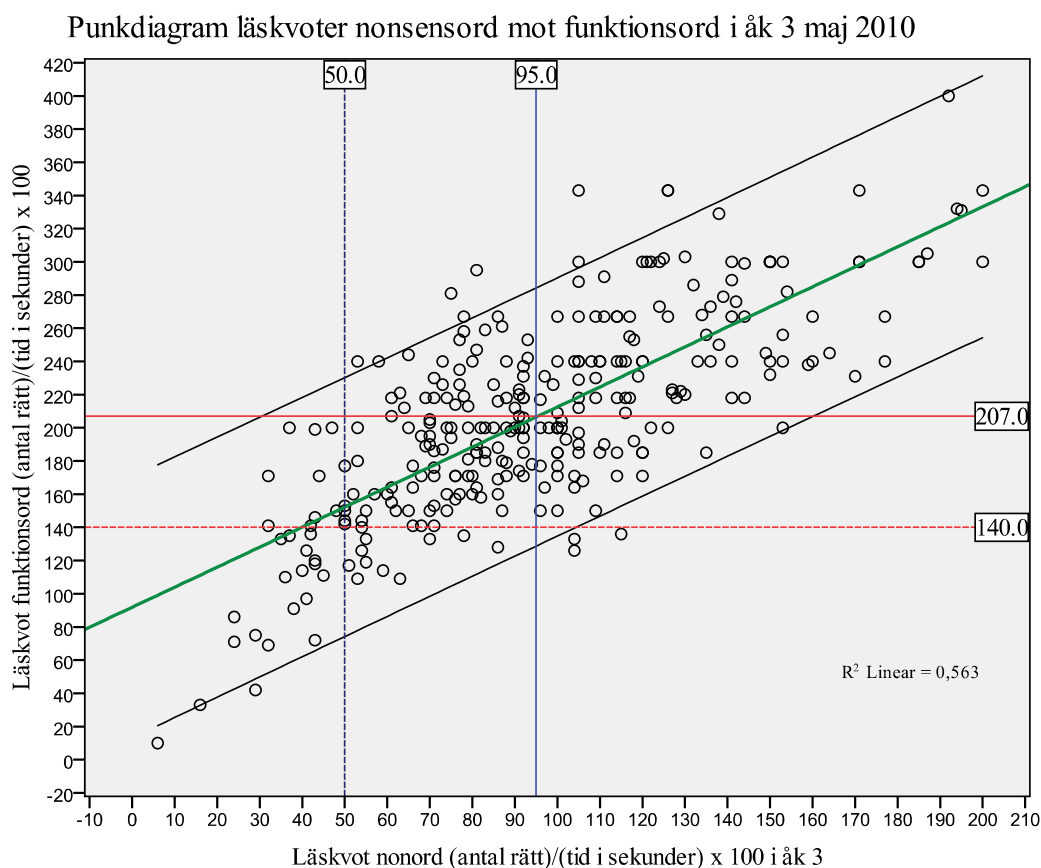
Figur 3. Läsutveckling för tid i sekunder per korrekt läst/benämnd uppgift på funktionsord, nonsensord och RAN-siffror mellan åk 1 och 3.

Figur 4 visar histogram för läskvoten (rätt/tid x 100) på funktionsord till vänster och nonsensord till höger för elever i åk 3 i maj 2010. Spridningen bland eleverna är approximant normalfördelad. Gränsen för stanine 2 går vid 140 för funktionsord och 50 för nonsensorden. Motsvarande gränsvärden i åk 1 för funktionsord var 28 och för nonsensord 14. För åk 2 gäller gränsvärdena 97 för funktionsord och 34 för nonsensord.

Figur 4. Histogram för läskvoten (rätt/tid x 100) på funktionsord till vänster och nonsensord till höger för elever i åk 3 i maj 2010.

Figur 5 visar ett punktdiagram för läskvoten på nonsensord och funktionsord för de elever som genomförde dessa deltest i åk 3 i maj 2010. De lodräta och vågräta heldragna linjerna anger medelvärdena för respektive prov, vilka är 95 för nonsensord och 207 för funktionsord. De streckade linjerna anger gränsen för stanine 2 för respektive prov, vilken är 50 för nonsensord och 140 för funktionsord. Den lutande regressionslinjen, den mittersta lutande linjen, anger vilka värden det är att förvänta en elev ska läsa funktionsorden utifrån det värde eleven fått på nonsensorden. En elev som läser nonsensord på medelvärdet 95 förväntas att läsa funktionsorden på medelvärdet 207. De elever som ligger nedanför den nedre lutande konfidenslinjen ligger åt tragglarhållet (läser funktionsord signifikant sämre än förväntat utifrån resultaten på nonsensorden). De elever som ligger ovanför den övre lutande konfidenslinjen ligger åt chansarhållet (läser funktionsord signifikant bättre än förväntat utifrån resultaten på nonsensorden).

Figur 5. Punktdiagram för läskvoten på nonsensord och funktionsord för elever i åk 3 i maj 2010. Den heldragna lodräta linjen anger medelvärdet för nonsensord (95) och den vågräta anger medelvärdet för funktionsord (207). De streckade linjerna anger gränsen för stanine 2 för respektive prov (50 och 140).

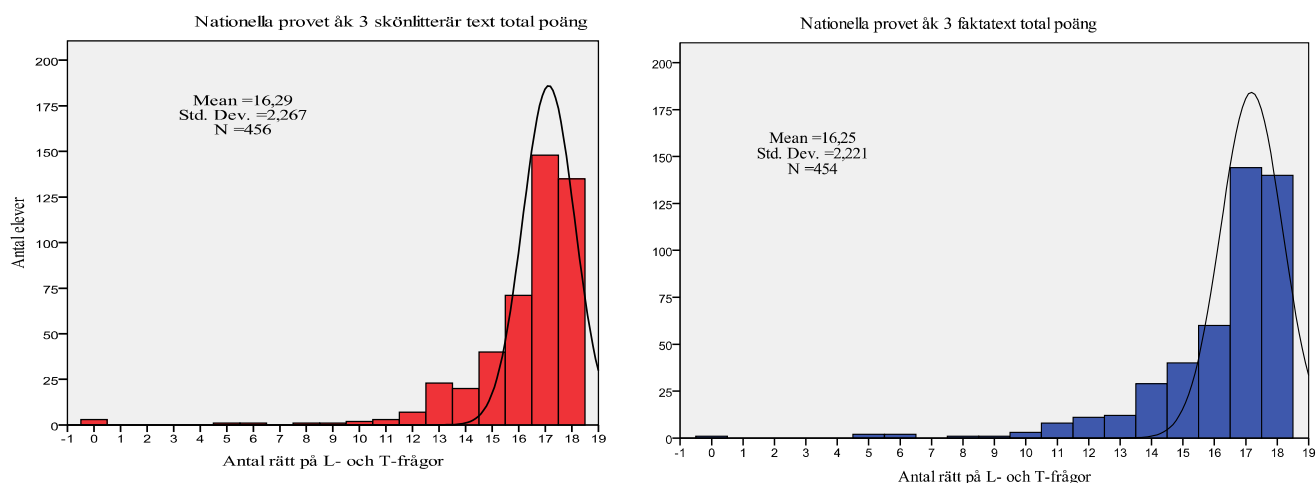
Resultat från Nationella Provet i årskurs 3 för LäsEttans elever

Tabell 2 visar resultaten för skönlitterär- och faktatext på det nationella provet (NP) i svenska i åk 3 för elever som genomfört LäsEttans delprov i åk 1 i maj 2008. Ansvariga för NP har uppgett att uppnåendemålet för båda texterna ska i år ligga på 13 rätt (e-postkontakt Barbro Hagberg-Persson, 2010-08-16) förra året gällde 14 rätt på den skönlitterära testen och 13 på faktatexten. Det innebär att 4,2 % i denna undersökning inte uppnått målet för den skönlitterära texten och 6,4 % för faktatexten. På riksnivå för förra årets NP nådde inte 11 % målet på den skönlitterära texten och 16 % på faktatexten¹. Är årets NP i svenska lättare än fjolårets? En del lärare jag har haft kontakt med uppger detta medan B. H-P. anser att årets skönlitterära text är svårare än fjolårets (därav ribb-sänkningen till 13 rätt). I slutet av oktober beräknas riksresultaten vara klara för årets prov och då kan vi jämföra ”våra” resultat med deras. Med våra drygt 400 resultat från hela landet antar jag att vi lyckats väl med att ha fångat in ”verkligheten”. Av Tabell 2 framkommer att det inte finns någon skillnad mellan resultaten på de två texttyperna. Det råder också liten skillnad mellan lokaliserings- och tolkningsfrågor, vilket är helt avvikande från vad jag funnit i mina analyser av läsförståelse bland äldre elever (Johansson, 2004). Vidare framkom att det i det NP var ovanligt att eleverna inte kunde återberätta texterna (fråga 18 i båda texterna). För den skönlitterära gäller att av 456 elever var det 28 elever (6,1 %) som *inte alls klarade* detta och 27 (5,9 %) som klarade det med *visst stöd*. Motsvarande för faktatexten var att av 454 eleverna var det 11 elever (2,4 %) som *inte alls klarade* detta och 14 (3,2 %) som klarade det med *visst stöd*.

Tabell 2. Medelvärden för respektive frågor för skönlitterär- och faktatext på det nationella provet i svenska för åk 3. Standardavvikelsen inom parentes.

Nationellt prov i svenska åk 3 vt 2010	Antal elever	Antal rätt
Skönlitterär text		
- Totalt	456	16,29 (2,27)
- Lokaliseringsfrågor	420	8,33 (1,09)
- Tolkningsfrågor	420	8,05 (1,25)
Fakta text		
- Totalt	454	16,25 (2,22)
- Lokaliseringsfrågor	419	8,40 (1,08)
- Tolkningsfrågor	419	7,88 (1,36)

I Figur 6 visas histogram för den skönlitterära texten till vänster och faktatexten till höger och där framkommer tydligt att proven är mycket lätta för de flesta eleverna.

Figur 6. Histogram för antal rätt på skönlitterär text till vänster och faktatext till höger för NP i åk 3.

¹ <http://www.skolverket.se/content/1/c6/01/80/34/Grundskolan%20-%20Provresultat%20-%20C5rskurs%203%20-%20Riksniv%20E5%20Tabell%205.xls>, hämtat 2010-08-20

I Tabell 3 redovisas några korrelationer mellan LäsEttans delprov i åk 1 och 3, Fonolek och Nationella provet (NP). Samtliga korrelationer är signifikanta. Korrelationerna indikerar att såväl resultat för språklig medvetenhet mätt före skolans läsinläringen såsom resultat för delproven på LäsEttan i åk 1 kan förutsäga resultaten på Nationella Provet i åk 3. Korrelationerna mellan samma delprov i åk 1 och åk 3 uppvisar också att deltestens i LäsEttan är stabila över tid, vilket kan ses som ett mått på delprovets reliabilitet (mättillförlitlighet). Vid tolkning av korrelationerna måste hänsyn tas till att fördelningarna i läskvoter skiljer sig från fördelningarna på NP och Fonolek, som har en likartat fördelning som NP.

Tabell 3. Korrelationer mellan LäsEttans delprov i åk 1 och 3, Fonolek och Nationella provet i åk 3. Signifikanta korrelationer anges med: * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

	Gemener kvot åk 1	Funktionsord kvot åk1	Funktionsord kvot åk 3	Nonsensord kvot åk 1	Nonsensord kvot åk 3	NP totalt	RAN kvot åk 1
Fonolek tot	.41**	.44** N=412	.19* N=162	.36** N=410	.18* N=162	.26** N=301	.29** N=397
Gemener kvot åk 1 vt		.77** N=707	.50** N=296	.69** N=701	.61** N=296	.36** N=454	.63** N=697
Funktionsord kvot åk 1			.50** N=294	.88** N=702	.65** N=294	.38** N=453	.56** N=685
Funktionsord kvot åk 3				.45** N=292	.75** N=297	.18** N=286	.58** N=295
Nonsensord kvot åk 1					.65** N=292	.33** N=449	.54** N=680
Nonsensord kvot åk 3						.22** N=286	.59** N=295
Nationella proven						-----	.16** N=431

Referenser

- van den Bos, K.P., Zijlstra, J.H., & Spelberg, H.C. (2002). Life-span data on continuous-naming speeds of numbers, letters, colors and pictured objects and word-reading speed. *Scientific Studies of Reading*, 6, 25-49.
- Johansson, M. -G. (2004). *LSTM – Reviderad – Klassdiagnoser i Läsning och skrivning för högstadiet och gymnasiet.Handledning*. Stockholm: Psykologiförlaget.
- Olofsson, Å. (2000). *Digit naming speed test*. (Undersökning gjord vid Psykologiska institutionen vid Umeå universitet).